

The Future of Cittaslow Towns

Agnieszka Jaszczak

Przyszłość
miast Cittaslow

Key words: cittaslow, sustainable development, town space

Introduction

In the era of globalization, small towns find it increasingly difficult to preserve their identity and integrity. In search of local color, we often travel thousands of kilometers to small European towns whose authenticity is preserved in their narrow streets, market squares, inns serving simple cuisine and in the local dialect. Cultural identity is shaped by space, architecture, art and, above all, people. Historical features which solidify local communities are often obliterated by military, religious and human conflicts, new generations, cultural and social transformations and other external factors. The changes in regions and small towns have never been as rapid and visible as they are today. Those processes can be attributed to globalization [Antrop 2004, Swaffield, Primdahl 2006] which promotes the growth of large metropolises at the expense of small towns, in particular those with a peripheral location. Uneven social and economic development in rural areas, cities and suburban zones that attract considerable investment is a problem that affects Poland as well as many other European countries. Various efforts have been initiated to address this issue and develop strategies for the harmonious development of regions in observance of their

national and cultural identity, including the international project entitled "Hinterland potentials for a spatial development under the aspects of decline" [Jaszczak 2009, Młynarczyk et al. 2009]. The Cittaslow Movement was founded in Italy in 1999 by Paolo Saturnini, the then Mayor of Greve di Chianti, and representatives of several Italian towns to solve problems relating to spatial transformations, economic development and local identity. Headquartered in Orvieto (Fig. 1), the movement brings together 176 towns from 27 countries, including Italy, Poland, Germany, Turkey, France, South Korea and the United States.

The Cittaslow movement is committed to improving the quality of life of the local inhabitants by promoting healthy living, regional products and cuisine, protecting natural and cultural heritage, respecting local traditions and promoting alternatives to the current model of global development [Mayer, Knox 2006, Knox, Mayer 2009]. The movement emphasizes the importance of public space, esthetic surroundings and green areas. In line with the Cittaslow philosophy, the spatial planning process in small towns should be strongly rooted in their historical environment. Newly created space should serve the local community in line with the principles of sustainable development. This paper discusses the goals of the Cittaslow movement and the outcomes of social and spatial development projects initiated

Słowa kluczowe: cittaslow, rozwój zrównoważony, przestrzeń małego miasta

Wprowadzenie

W dobie globalizacji trudno odszukać ugruntowaną i niczym niezachwianą tożsamość małych miast oznaczającą jedność i niezmienną. W poszukiwaniu takiej tożsamości przemierzamy często tysiące kilometrów, aby stwierdzić, że właściwie można ją odnaleźć w małych miastach europejskich, w wąskiej uliczce, na placu-ryнку, w karczmie z prostą kuchnią czy codziennej rozmowie w rodzimym dialekcie. Tożsamość kształtują przestrzeń, architektura, sztuka, a przede wszystkim ludzie.

Cechy historycznie regionów gruntujące poczucie jedności są często zacierane poprzez konflikty zbrojne, religijne i międzyludzkie, wymianę pokoleniową, kulturową, społeczną lub inne czynniki zewnętrzne. Nigdy jednak zmiany w przestrzeni małych miast nie były tak widoczne jak obecnie. Wynika to z procesów globalnych [Antrop 2004, Swaffield, Primdahl 2006], które wpływają na rozwój dużych metropolii, kosztem niewielkich miejscowości, zwłaszcza tych położonych peryferyjnie. Problemy ekonomiczne, przestrzenne i społeczne, związane z rozwojem terenów wiejskich, w porównaniu z miastami i podmiejskimi strefami intensywnego zainwestowania, są

powszechne nie tylko w Polsce, ale również w wielu krajach europejskich. Zagadnienia te stały się inspiracją do podjęcia próby zdiagnozowania tych problemów i opracowania strategii harmonijnego rozwoju takich obszarów, z uwzględnieniem uwarunkowań narodowościowych i kulturowych, m.in. w ramach międzynarodowego projektu „Hinterland potentials for a spatial development under the aspects of decline” [Jaszczak 2009, Młynarczyk i in. 2009]. Odpowiedzią na problemy związane z przekształcaniami przestrzeni, rozwojem ekonomicznym czy identyfikacją miejskiej społeczności lokalnej stał się ruch Cittaslow (Slow Cities), założony we Włoszech w 1999 r.

z inicjatywy Paulo Saturnini, burmistrza Greve di Chianti oraz przedstawicieli kilku włoskich miasteczek. Ruch z siedzibą w Orvieto (ryc. 1) skupia obecnie 176 miast z 27 krajów (stan na 2012 r.), w tym m.in. Włoch, Polski, Niemiec, Turcji, Francji, Korei, Stanów Zjednoczonych.

Od początku głównym jego celem było podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez promowanie zdrowia, produktów regionalnych i kuchni, ochronę wartości przyrodniczych i kulturowych, poszanowanie tradycji oraz alternatywne, przeciwstawne globalnym formy rozwoju [Mayer, Knox 2006, Knox, Mayer 2009]. Szczególne znaczenie przypisano w nim przestrzeniom pu-



Fig. 1. Orvieto – headquarters of the Cittaslow International Network (photo by A. Jaszczak)

Ryc. 1. Orvieto – siedziba międzynarodowej sieci miast Cittaslow (fot. A. Jaszczak)

by the network. Examples of international projects aiming to improve the local quality of life, protect and shape the local landscape are presented. This paper explores the hypothesis that Cittaslow towns and rural areas offer an alternative path of development and can set an example for other towns and areas on the regional, national and international scale.

Social and spatial development goals of the Cittaslow network

Cittaslow towns collaborate in the international arena by initiating joint development programs which are based on individual experiences accumulated on the regional and local scale. In line with the Cittaslow philosophy, urban development should be based on respect for the town's historical fabric, protection of historical monuments and sites of exceptional cultural value, and promotion of cultural and artistic activities. The reconstruction, restoration, revitalization and creation of community-friendly spaces are important goals of the movement's social and spatial development strategies. Programs and projects are initiated by local authorities, institutions and associations as well as members of the local community who actively participate in the process of shaping the town's image to acquire a sense of belonging and shared respon-

Fig. 2. Cittaslow "for the people". Orvieto, Italy (photo by A. Jaszczak)

Ryc. 2. Cittaslow „dla ludzi”. Orvieto, Włochy (fot. A. Jaszczak)



sibility for their surroundings. The anticipated results can be achieved only through a community-driven approach.

This is how the movement's philosophy has been described on the official website of the Polish National Cittaslow Network:

"A Cittaslow town relies on the local material and intangible resources, the natural environment, natural and urban landscape, sites of historical, artistic and cultural value as well as local produce, products and cuisine to strengthen and restore the urban identity which, in many cases, has been impaired by the rapid changes of the past decades."

"The Cittaslow movement aims to find harmony between historical times and the present, the natural environment and the local community's cultural and economic needs. Our philosophy is about taking the time to bring quality to all areas of local life, it's about living a slower-paced life and reducing stress to relish the flavors, colors and aromas that permeate the town and the world, here and now" (source: cittaslowpolska.pl).

Cittaslow towns are aware of the richness of their heritage which needs to be protected, and they realize that changes should be introduced in line with the principles of sustainable development. It is not their intention to

blicznym, estetyce otoczenia i kształtowaniu terenów zieleni. Członkowie ruchu Cittaslow podkreślają konieczność kreacji nowej przestrzeni w małych miastach na podstawie cech historycznych. Przestrzeń ta obecnie ma służyć mieszkańcom oraz w perspektywie przyszłym pokoleniom.

W pracy oparto się na założeniach i celach sieci miast Cittaslow oraz efektach dotychczasowych inicjatyw z zakresu rozwoju społeczno-przestrzennego. Wskazano także przykłady działań międzynarodowych mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców, jak również ochronę i kształtowanie krajobrazu. Przyjęto hipotezę, że miasta te razem z otaczającymi je obszarami wiejskimi mogą w przyszłości stanowić alternatywną formę dla struktur wielkomiejskich, a także pewnego rodzaju wzorzec dla innych im podobnych w skali regionalnej, krajowej czy międzynarodowej.

Założenia społeczno-przestrzenne sieci miast Cittaslow

Miasta zrzeszone w stowarzyszeniu współpracują na szczeblu międzynarodowym w zakresie wspólnych programów rozwojowych, m.in. na podstawie własnych doświadczeń. Przyjęto, że rozwój miast Cittaslow ma się opierać na poszanowaniu historycznej tkanki miejskiej, ochronie zabytków oraz

obiektów kulturowych o wyjątkowych wartościach, a także kultywowaniu działalności kulturalnej i artystycznej. Dlatego w zakresie przestrzenno-społecznym włączone są odbudowa, odnowa, rewitalizacja oraz tworzenie miejsc przyjaznych dla społeczności lokalnej. Oprócz realizacji programów i projektów przez władze, instytucje i stowarzyszenia duże znaczenie w procesie kreowania wizerunku miasta ma udział samych mieszkańców. Gwarantuje to poczucie przynależności, a także współodpowiedzialności za otoczenie, ponieważ aktywna forma współpracy poprzez zaangażowanie społeczeństwa ma szansę przynieść dobre efekty.

Na oficjalnej stronie stowarzyszenia można odnaleźć następujące sformułowania wskazujące na kierunek rozwoju. „Bycie miastem SLOW oznacza uznanie całości lokalnych zasobów materialnych i niematerialnych, środowiska przyrodniczego, krajobrazu naturalnego i miejskiego, dóbr historycznych, artystycznych i kulturalnych, także dotyczących działalności gastronomicznej, aby umocnić lub też odbudować miejską tożsamość, naruszaną czasami przez zmiany w ostatnich dziesięcioleciach”. I dalej: „...to również harmonizowanie czasów historycznych z czasami współczesnymi, potrzeb natury z zagadnieniami kultury i ekonomii – to po prostu danie sobie czasu na stworzenie jakości we wszystkich dziedzinach życia miejskiego, spowolnienie ryt-

mów życia i zredukowanie napięć, aby uzmysłwić sobie teraz i na zawsze wartość smaków, kolorów, zapachów miasta i świata” (źródło: cittaslowpolska.pl).

Wynika z tego, że stowarzyszone miasta mają świadomość istniejących wartości i potrzeby ich ochrony oraz, z drugiej strony, konieczności podejmowania zmian zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Miasta te nie mogą „stać w miejscu” czy być wyłącznie „skansenem” tych wartości, ale muszą podążać z duchem czasu i być gotowe na przyjęcie współczesnych technologii umożliwiających komfort życia.

Plany rozwoju obejmują zagadnienia środowiskowe – ochronę i monitoring środowiska, rozwój alternatywnych źródeł energii, składowanie odpadów i recykling; politykę przestrzenną – plany odnowy i rewitalizacji; poprawę jakości produktów lokalnych; informatyzację; programy kulturalne; promocję. W zakresie infrastruktury miejskiej założenia obejmują odtworzenie układów przestrzennych, odnowę obiektów architektonicznych, zwłaszcza zabytkowych oraz poprawę estetyki otoczenia. Istotne jest także planowanie nowych miejsc, w tym terenów zieleni o zróżnicowanych funkcjach, służących integracji mieszkańców, dostosowanych do różnych grup wiekowych i stopnia sprawności fizycznej. Oprócz czynników wewnętrznych poprawiających jakość życia mieszkańców ważne jest wprowadzenie programów promujących

“stay put” or become “museums” of old values, they simply want to adopt new technologies at a pace that does not compromise their quality of life. Their development plans and strategies include environmental issues, including environmental protection and monitoring programs, alternative sources of energy, safe waste disposal and waste recycling. Reconstruction and revitalization plans are developed as part of spatial planning efforts. Local strategies also aim to improve the quality of local products, promote the development and availability of IT solutions, and initiate cultural programs. Measures targeted at improving the urban fabric include the revitalization of public areas, restoration of architectural monuments, in particular sites of historical value, and improving the towns’ appearance. Public spaces, including green areas, are planned to fulfill various functions and integrate local community groups of different age and physical ability levels. In addition to solutions that improve the local quality of life, members of the Cittaslow network launch programs that promote their towns in the outside world. The majority of such initiatives focus on tourism, local products and cuisine. Other initiatives include taste education programs and the creation of unique tourist products, such as theme trails.

Identity of Cittaslow towns

Local and regional identity has to be authentic without false accents introduced by modern trends and foreign influences. The process of asserting a town’s or region’s local identity should begin by identifying key historical and contemporary characteristics. The features which are most characteristic of the local community are then selected to build the town’s image. This process is relatively simple in regions with a well-preserved historical, social and cultural past, but it is fraught with difficulties in areas where that continuity had been disrupted, by man or nature, throughout history.

The authenticity of Italian Cittaslow towns shown in Figures 1–3 is manifested on different levels and in various forms. The region of Umbria abounds in quiet and picturesque towns as well as public spaces whose historic character has been excellently preserved.

Authentic customs, local flavors and aromas, narrow streets with their unique architecture and bustling market squares are the characteristic features of Cittaslow towns in Umbria: Orvieto, San Gemini, Todi, Amelia and Montefalco. The region hosts regular festivals, holidays, cultural and artistic events and religious celebrations. The authenticity of places and people improves the quality of life, and it acts as a mag-

net for outsiders – tourists. Those redeeming features are shared by many Cittaslow towns in France, Germany and the United Kingdom. Most German Cittaslow towns are situated in the proximity of large urban areas (Waldkirch near Freiburg/Br. and Hersbruck near Nuremberg), while very few are located in the rural periphery (Bischofsheim and Bad Schussenried). This arrangement promotes the establishment of close relations between local communities and the inhabitants of metropolitan areas. Tourism, recreation and spatial planning, including revitalization programs for housing estates and buildings abandoned due to a demographic decline, play an important role in the development of German Cittaslow towns. Turkish towns joined the network relatively recently (the first town of Seferihisar became a Cittaslow member in 2009), and they are situated far from large urban areas. As heirs of the Anatolian civilization, they are sites of extraordinary historical, architectural and cultural value which differ in geographic location and climate. Local products and rich regional cuisine play an important role in the development of Turkish Cittaslow towns.

The identity of other regions, such as the Polish Region of Warmia and Mazury (9 member towns in 2012), waits to be rediscovered based on their history, but also based on more recent developments. The local inhabitants are mostly immigrants with different cultural habits and

miasta „na zewnątrz”. Najbardziej popularnymi kierunkami proponowanymi przez zrzeszone w sieci miejscowości są turystyka i gastronomia – produkty lokalne. Założenia zakładają wdrażanie programów edukacji smaku oraz tworzenie produktów turystycznych, np. szlaków tematycznych.

Tożsamość miast Cittaslow

Tożsamość lokalna czy regionalna muszą być autentyczne, bez zakłamań i wymuszonych, obcych form. Dlatego w ruchu Cittaslow istotne jest zdiagnozowanie wszyst-

kich wartości, historycznych oraz współczesnych, a także wybór tych cech, które są charakterystyczne dla danej społeczności i stanowią podstawę kreowania wizerunku miejscowości. Jest to stosunkowo łatwe w przypadku zachowania ciągłości historycznej, społecznej czy kulturowej regionu, natomiast szczególnie trudne na obszarach, w których ta ciągłość została przerwana w sposób naturalny czy wymuszony.

We włoskich miastach Cittaslow, których obrazy zaprezentowano na rycinach 1–3, odnaleźć można autentyczność miejsca. Dobry przykład spokojnych i pięknych miast, a także

przestrzeni z charakterem historycznym odnajdujemy w regionie Umbrii.

To tu można odszukać autentyczność zwyczajów, stylu życia – smaków i zapachów, architektury wąskich uliczek, gwaru na placach, rynekczkach m.in. w miastach zrzeszonych – Orvieto, San Gemini, Todi, Amelia, Montefalco. W regionie odbywają się cykliczne festiwale, święta, spotkania kulturalne, artystyczne i religijne. Autentyczność miejsc i ludzi podnosi jakość życia, jak również jest magnesem przyciągającym osoby z zewnątrz, turystów. Wśród europejskich przykładów Cittaslow podobny charakter mają zrzeszone miasta we Francji, w Niemczech bądź Wielkiej Brytanii.

Niemieckie miasta Cittaslow charakteryzują się bliskością dużych aglomeracji (m.in. Waldkirch w okolicy Freiburga/Br. czy Hersbruck przy Norymbergii), natomiast nieliczne z nich znajdują się na peryferyjnych obszarach wiejskich (np. Bischofsheim albo Bad Schussenried). Ten układ decyduje o relacjach pomiędzy małą społecznością a mieszkańcami dużych miast. W rozwoju niemieckich Cittaslow duże znaczenie mają turystyka i rekreacja oraz kwestie przestrzenne, architektoniczne, np. programy rewitalizacji osiedli czy budynków wcześniej opuszczonych przez mieszkańców (problemy demograficzne).

Z kolei stosunkowo niedawno przyjęte do stowarzyszenia miasta tureckie (pierwsze miasto Seferihisar dołączyło do sieci w 2009 r.) zloka-



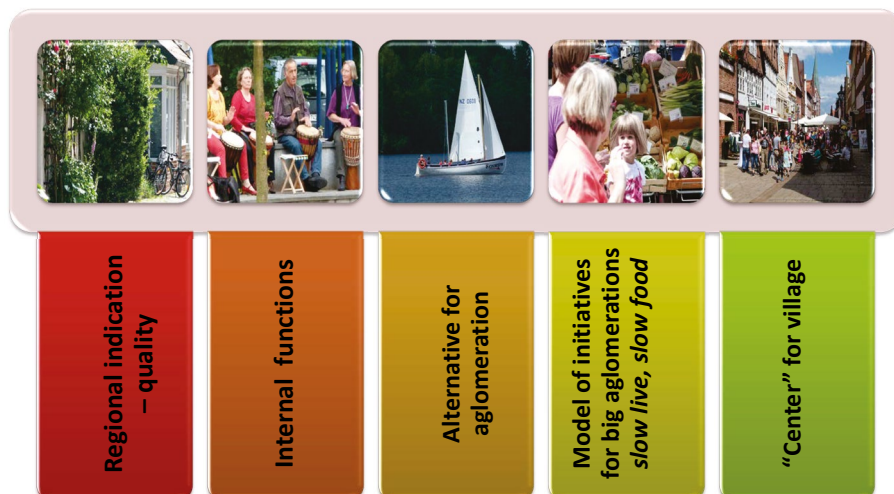
Fig. 3. Urban space in a small town – San Gemini, Umbria, Italy (photo by A. Jaszczak)

Ryc. 3. Przestrzeń w skali małego miasta – San Gemini, Umbria, Włochy (fot. A. Jaszczak)

traditions who resettled from other Polish regions after World War II. The aim of integration measures in Cittaslow towns of Warmia and Mazury is to build upon the region's history and traditions without disregarding the multicultural fabric of local communities and to set new paths of development that will improve the local quality of life (Fig. 4).

The Cittaslow network extends beyond Europe and has member towns in South Korea, USA, Australia, China, New Zealand and South Africa. Those towns differ considerably from the European followers of the Cittaslow movement. This diversity fosters a fresh approach to the Cit-

Fig. 5. Strategic directions of development in Cittaslow towns (author A. Jaszczak)



taslow concept and promotes the exchange of international experiences.

Development goals of Cittaslow towns

The members of the International Cittaslow Network prepare individual development plans which are based on the movement's general aims and objectives, including the prevention of degradation processes and the use of cultural, natural, social and economic resources for improving the local quality of life. The network's general objectives, namely the improvement of quality of life and promotion of sustainable development, can only be achieved through the implementation of local actions. In line with the movement's policy requirements, every region-town works individually and accord-



Fig. 4. The municipal park and the restored Wolności Square in Biskupiec (author of projects Agnieszka Jaszczak, photo by: A. Jaszczak, T. Minkiewicz)

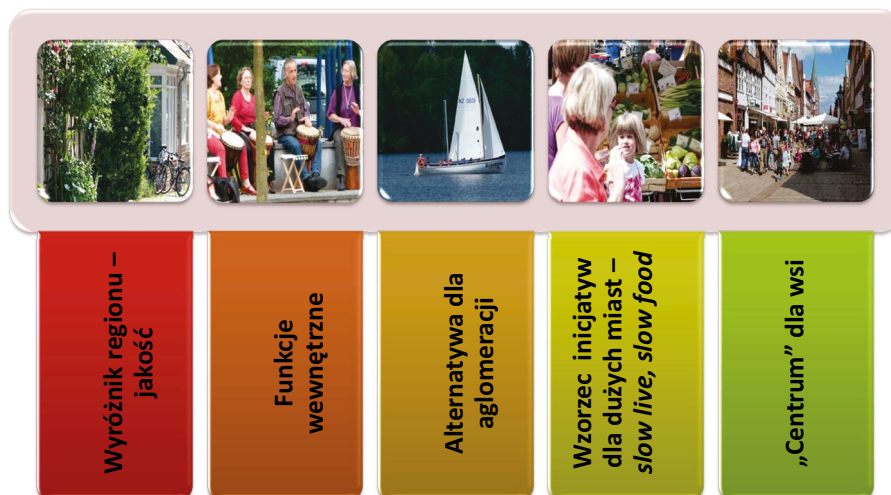
Ryc. 4. Park miejski oraz zrewitalizowany Plac Wolności w Biskupcu (proj. A. Jaszczak, fot.: A. Jaszczak, T. Minkiewicz)

Fig. 5. Kierunki rozwoju miast Cittaslow (autor: Agnieszka Jaszczak)

lizowane są w znacznym oddaleniu od dużych jednostek. Charakteryzują się ogromnym potencjałem historycznym ze śladami cywilizacji Anatolii, architekturą oraz kulturą, ale odmiennymi zależnościami geograficzno-klimatycznymi. W założeniach ich rozwoju dużo miejsca zajmują produkty lokalne oraz bogata, regionalna kuchnia.

W innych regionach, np. na Warmii i Mazurach (zrzeszonych 9 miast, stan na 2012 r.), tożsamość należy odkryć „od nowa” na podstawie tego, co przeszłe, ale i teraźniejsze. Mieszkańcy tych miast to w większości ludność napływowa o innych przyzwyczajeniach kulturowych i tradycji, przesiedlona po II wojnie światowej z różnych regionów Polski. Dlatego celem integracji oraz wspólnych działań w warmińskich i mazurskich miastach Cittaslow są „budowanie” na spuściźnie historycznej z poszanowaniem tradycji miejsca, przy włączeniu wielokulturowości migrantów w przestrzeń zastaną, a także określenie nowych sposobów na poprawienie jakości życia (ryc. 4).

Do sieci Cittaslow należą również miasta pozaeuropejskie z Korei, USA i mniej liczne w sieci z Australii, Chin, Nowej Zelandii i RPA. Każde z nich charakteryzuje się specyfiką odmienną od przyjętej w Europie. Jednak ta różnorodność umożliwia szersze spojrzenie oraz kontynuowanie tradycji przyświecającej idei Cittaslow, jak również wymianę doświadczeń.



Kierunki rozwoju miast Cittaslow

W kontekście międzynarodowym miasta „slow” zobowiązane są do pracy nad indywidualnymi prognozami rozwojowymi. Oparte są one na przesłankach i założeniach ogólnych obejmujących zapobieganie procesom degradacyjnym, a z drugiej strony wykorzystaniu wartości kulturowych, przyrodniczych oraz społeczno-gospodarczych w formowaniu nowej jakości życia w mieście. Osiągnięcie celu ogólnego przyjętego przez stowarzyszenie, czyli polepszenie jakości życia mieszkańców i promocja zrównoważonego rozwoju, jest możliwe tylko przez wdrażanie indywidualnych prognoz lokalnych. Polityka wspólnej jakości miast w sieci zakłada więc,

że każdy region-miasto pracuje indywidualnie, według przyjętego schematu, co przekłada się na rezultaty ogólne. Oczywiście, poszczególne kraje, regiony i miasta różnią się stopniem rozwoju gospodarczego, przestrzennego czy społecznego, więc trudno byłoby wyznaczyć jednakowe wskaźniki bądź stopnie oceny. Jednakże poprzez podejście lokalne, identyfikację potencjału, ale też zagrożeń, oraz określenie możliwości rozwoju w sposób indywidualny miasta starają się wypełniać przyjęte założenia i wykazać osiągnięcia w odpowiednim, wcześniej wyznaczonym okresie.

Przyjmując powyższe, przyszły rozwój miast może się opierać na wielokierunkowej prognozie według następującego schematu (ryc. 5).

Prognoza ta zakłada, że:

- a) **Małe i średnie miasta to wzorzec stosunków społeczno-gospo-**

ing to its own plan, and the sum total of individual efforts translates into general objectives. Member countries, regions and towns differ in their level of economic, spatial and social development, and their progress cannot be evaluated with the use of identical standards or criteria. They adopt a local, community-driven approach, identify their strengths and weaknesses and define their development potential on an individual basis to fulfill the objectives of the Cittaslow movement and document their achievements within the indicated period.

In view of the movement's general aims and objectives, the future development of Cittaslow towns can be based on a multi-directional approach (Fig. 5).

The multi-directional approach makes the following basic assumptions:

a) **Small and medium-sized towns are model examples of social, economic and spatial relations and they can act as landmarks in their respective regions.** By promoting positive social and spatial relations, Cittaslow cities can become distinctive landmarks on the regional scale in the future. In small communities which are more relationship-based and people-driven, social integration goals are much easier to achieve than in large urban centers. The development of new spatial standards, landscape maintenance, creation of public green spaces

and commitment to aesthetic principles in spatial planning can visibly improve the regional quality of life.

b) **Cittaslow towns have well-developed internal functions.** Urban development relies on local economic growth which creates jobs for members of the local community. Local businesses, shops, restaurants and services outlets, as well as high quality, affordable local products, including food

products, significantly contribute to regional development. Cultural, educational and healthy living initiatives also promote local economic growth.

c) **Cittaslow towns offer an alternative to large-scale urban development as recreational areas.** Seasonal and year-round housing can be adapted to the needs of visitors from large urban areas. This goal requires new programs for improving the local infrastruc-



Fig. 6. Diagram of correlations between Cittaslow towns and rural areas (A. Jaszczak)

darczych i przestrzennych oraz wyróżnik regionu. Poprzez promowanie wzorców społecznych i przestrzennych miasta Cittaslow mogą stać się w przyszłości pozytywnym przykładem w skali regionu. Integracja oraz współpraca małej społeczności, w której „wszyscy się znają”, wydają się być łatwiejsze do osiągnięcia niż w dużych miastach. Wypracowanie standardów przestrzennych,

dbałość o krajobraz, zakładanie nowych terenów zieleni oraz wprowadzenie zasad estetyzacji przestrzeni dają możliwość określenia nowej jakości regionalnej.

b) Miasta Cittaslow o silnie rozwiniętych funkcjach wewnętrznych. Rozwój miasta opiera się na przedsięwzięciach gospodarczych zabezpieczających potrzeby mieszkańców bez konieczności wyjazdu do dużych

miast. Dotyczy to działalności firm lokalnych (sklepy, restauracje, punkty usługowe). Powstają produkty lokalne (m.in. żywnościowe) o wysokiej jakości i cenie dostępnej dla mieszkańców. Działalność opiera się również na inicjatywach kulturalno-oświatowych oraz zdrowotnych.

c) Miasta Cittaslow stanowią alternatywę dla aglomeracji, np. jako przestrzeń do wypoczynku i regeneracji. Rozwój obejmuje dostosowanie warunków mieszkaniowych (całoroczne i sezonowe) do potrzeb osób przybywających z dużych ośrodków. Podstawą są projekty z zakresu poprawy infrastruktury miejskiej, zagospodarowania przestrzeni publicznych, terenów zieleni, zwłaszcza tych o funkcjach rekreacyjnych i sportowych. Miasteczka oferują mieszkańcom aglomeracji usługi zdrowotne i pielęgnacyjne w wyspecjalizowanych i dobrze przygotowanych w tym celu ośrodkach.

d) Miasta Cittaslow są wzorcem dla aglomeracji, np. miejskie inicjatywy *slow life*, *slow food*, *urban agriculture*. Zaangażowanie w kwestii poprawy jakości życia przenosi się na pojawiający się w dużych miastach trend „życia spokojnego”, bez pośpiechu i w zgodzie z naturą. Pojawiają się inicjatywy dostrzegające korzyści życia w małych miastach i w części wzorujące się na kulturze, produktach rzemieślniczych



Fig. 6. Schemat zależności Cittaslow – wieś (rys. A. Jaszczak)

ture, managing public spaces and green areas, in particular recreational and sports facilities. Well-equipped specialist centers in small towns can offer health and beauty services to big city dwellers.

d) Cittaslow towns set an example for large cities through the implementation of slow life, slow food and urban agriculture initiatives.

Their commitment to improving the quality of life advocates a cultural shift towards slowing down the pace of life and living in accordance with nature. Various initiatives raise awareness about the benefits of living in a small town. They are partially modeled on the culture, handicrafts, folklore, art, music, gardening and agricultural activities of small towns. Those measures also aim to promote local produce, foods and cuisine.

e) Cittaslow towns are a focal point for rural areas and villages by harnessing their potential.

Rural areas are the backbone for urban development. Villages cooperate with towns by producing and supplying healthy food and services, promoting local traditions and customs. Villages and open spaces determine the region's natural and cultural potential which can further the development of tourism. Visitors and tourists can find accommodation in local lodgings and agritourism farms. Big cities are administrative

centers, cultural and educational hubs and leading innovators in health care, and they can offer a wide range of services to rural inhabitants (Fig. 6).

Conclusions

The structure of a small town comprises cultural space and social space that is created by man in a way that reflects the town's local identity and character to a varied degree. For this reason, the development of Cittaslow towns should rely on the local heritage which contributes to the social fabric and enhances social well-being. Local development strategies should combine historical features with contemporary objectives.

The goal of the Cittaslow movement is to improve the quality of life of local residents as well as visitors. In the future, Cittaslow towns can offer an alternative to big city dwellers. Their development strategies are similar and based on a multi-directional approach [BBSR 2013] which addresses various issues, including environmental protection, alternative sources of energy, waste management, social and cultural promotion, restoration and revitalization of public space, commitment to aesthetics, promotion of local products, tourism development and advertising. Cittaslow towns are found in various geographic locations, and they differ in their level of social, economic and spatial development. The potential of

those differences should be harnessed to improve the quality of life in local communities. Cittaslow towns assist other network members in solving strategic problems, they monitor and evaluate the performance of the scheduled tasks. In the future, Cittaslow towns with well-developed internal functions can become distinctive landmarks in their respective regions, they can set an example for large urban centers and act as focal points for villages and rural areas.

Agnieszka Jaszczak

Department of Landscape Architecture
University of Warmia and Mazury in Olsztyn

i rękodzielniczych, folklorze, działalności artystycznej, muzyce, a także częściowo na ogrodnictwie i rolnictwie. To również możliwość czerpania wzorów w zakresie kulinariów, lokalnych produktów żywnościowych.

- e) **Miasta Cittaslow to punkt ogni-skowy dla obszarów wiejskich – wsi**, np. poprzez współpracę i wykorzystanie ich potencjału. W tym kierunku rozwoju wsie stanowią zaplecze miast, ściśle z nimi współpracując, m.in. w zakresie produkcji i dostarczaniu zdrowej żywności, drobnych usług, kultywowania tradycji i zwyczajów. Wsie i tereny otwarte decydują o potencjale przyrodniczo-kulturowym, który może być wykorzystany w rozwoju turystyki. Oferują również bazę turystyczną o małej skali, np. gospodarstwa agroturystyczne. Z kolei miasto jest centrum administracyjnym, kulturalno-oświatowym i zdrowotnym, oferującym m.in. szerszy zakres usług mieszkańcom wsi (ryc. 6).

Podsumowanie

W strukturze małego miasta wyróżnić można przestrzeń kulturową i przestrzeń społeczną, którą tworzy człowiek w sposób bardziej lub mniej tożsamy dla danego miejsca. Dlatego też rozwój miast zrzeszonych w sieci Cittaslow powinien opierać się na dziedzictwie miejsca,

gdy spaja ono określoną grupę społeczną oraz na połączeniu form historycznych ze współczesnymi. Idea rozwoju miast Cittaslow jest przede wszystkim polepszenie jakości życia mieszkańców, a także osób przybywających z zewnątrz. Wydaje się więc, że małe miasta z otaczającymi je jednostkami wiejskimi w przyszłości oprócz spełnienia lokalnych warunków rozwoju i jakości życia mogą być swojego rodzaju alternatywą dla mieszkańców aglomeracji.

Schemat ich rozwoju jest podobny, oparty na powiązaniu różnych tematów [BBSR 2013]. Zakłada on działania w zakresie ochrony środowiska, alternatywnych źródeł energii, gospodarki odpadami, działań społecznych i kulturalnych, odnowy i rewitalizacji przestrzeni publicznych, estetyzacji, tworzenia produktów lokalnych, rozwoju turystyki, reklamy i promocji. Natomiast każde miasto charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami geograficznymi oraz przestrzenno-społecznymi, gospodarczymi, jak i odmiennym potencjałem i na tej odmienności należy budować wspólną dla danej społeczności jakość. Współpraca w ramach sieci Cittaslow zakłada pomoc wszystkim członków w rozwiązywaniu problemów w wyżej wymienionych dziedzinach, a także stały monitoring i ocenę wykonanych zadań przewidzianych w harmonogramie.

Wobec powyższego zakłada się, że Cittaslow mogą stać się w przyszłości pewnego rodzaju wyróżnikiem regionu, przy silnym

rozwoju wewnętrznym, alternatywą i wzorcem dla aglomeracji oraz centrum dla mniejszych miejscowości i wsi.

Agnieszka Jaszczak

Katedra Architektury Krajobrazu
i Agroturystyki

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Literature – Literatura

1. Antrop M., 2004. Landscape change and the urbanization process in Europe. *Urban and Landscape Planning*, nr 67, 9–26.
2. BBSR (Bundesinstitut für Bau-, Stadt- und Raumforschung), 2013. *Lokale Qualitäten, Kriterien und Erfolgsfaktoren nachhaltiger Entwicklung kleiner Städte – Cittaslow*, Berlin, 24–37.
3. Jaszczak A., 2009. Od „hinterlandu” do „innolandu” czyli jak rozwijać obszary wiejskie. *Polskie krajobrazy dawne i współczesne*. Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego, Komisja Krajobrazu Kulturowego PTG, Sosnowiec, nr 12, 215–223.
4. Mayer H., Knox P.L., 2006. *Slow cities: sustainable places in a fast world*. *Journal of urban affairs*, 28 (4) 321–334.
5. Knox P., Mayer H., 2009. *Small Town Sustainability: Economic, Social, and Environmental Innovation*. Birkhäuser, Basel, Switzerland.
6. Młynarczyk K., Marks E., Jaszczak A., 2009. Społeczne uwarunkowania kreacji wiejskiej przestrzeni rekreacyjnej na wybranych przykładach z krajów nadbałtyckich (Social conditioning of creation of rural and recreational space on selected examples of countries situated on the Baltic Sea). *Nauka Przyr. Technol.*, nr 3, 1, #18.
7. Swaffield, S.R., Primdahl, J., 2006. Spatial concepts in landscape analysis and policy: some implications of globalization. *Landscape Ecology*, No. 21, 315–331.
8. www.cittaslowpolska.com